

Checklista innan man gör en anmälan samt frågeställningar som överförmyndarnämnden behöver svar på i anmälan eller social utredning:

för dig som är biståndshandläggare, kurator, socialsekreterare eller boendechef och funderar på att göra en anmälan om behov av god man. Checklistan innehåller punkter som både du och huvudmannen bör känna till innan du anmäler behov av god man.

☐ Kan den enskilde göra en egen ansökan eller kan en anhörig ansöka?

I de fall den enskilde själv kan göra en ansökan (med eller utan hjälp) eller det finns en nära anhörig som kan ansöka hos tingsrätten bör man uppmuntra till detta bland annat för att förkorta handläggningstiden. Vid en egen ansökan blir samtycket tydligt från början.

☐ När görs en anmälan?

Om personen är hjälpsökande men inte själv klarar/vill göra en ansökan kan en anmälan till överförmyndaren göras av biståndshandläggare, kurator, socialsekreterare eller boendechef. T.ex om personen inte förstår vad saken gäller, vill ha god man men inte tar tag i att göra en ansökan eller om samtycke saknas för godmanskap men det finns grunder för förvaltarskap istället.

☐ Vilka omständigheter gör att den enskilde är i behov av god man? Specificera

☐ Varför hjälpbehovet uppstått just nu? Specificera

☐ Hur har behovet tidigare tillgodosetts? Specificera

☐ Är en mindre ingripande åtgärd ett annat hjälpalternativ?

Det kan handla om att involvera anhörig som är villig att hjälpa till genom t.ex. fullmakt, bevilja kontaktperson, boendestödjare, personligt ombud, få hjälp från budget- och skuldrådgivningen, göra en samordnad individuell plan (SIP) eller annan resurs inom socialtjänsten.

☐ Kan en närstående hjälpa till?

Att få en god man eller förvaltare är en mycket ingripande åtgärd. En sådan ska därför inte utses om personen på annat vis kan få tillräcklig hjälp. Om det är uppenbart att personen inte längre har förmåga att ha hand om sina ekonomiska angelägenheter, det vill säga inte längre förstår vad saken gäller så kan ofta en närstående hjälpa till med det genom en så kallad anhörigbehörighet. Om personen med hjälpbehov förstår vad saken gäller kan istället en fullmakt skrivas.

☐ Varför kan den enskildes behov inte tillgodoses med hjälp av fullmakt?

Beskriv konkret, helst med exempel. Fullmakt är mindre ingripande än godmanskap – kan fullmakt vara tillräckligt? Observera att en fullmakt kan omfatta mer än bara ekonomi och vara minst lika heltäckande som ett godmanskap. En fullmakt kan innebära exakt samma sak som ett godmanskap.

☐ Har personen med hjälpbehov samtyckt till en god man?

Om den hjälpbehövande förstår vad saken gäller får tingsrätten endast utse en god man om personen har lämnat sitt samtycke till det. Vid en egen ansökan eller ansökan från anhörig finns ett fält för huvudmannens underskrift/samtycke. Vid en anmälan är det bra om man bifogar ett skriftligt samtycke separat. Om personen enligt läkarintyg inte förstår vad saken gäller så krävs inget samtycke för att tingsrätten ska kunna utse en god man.

☒ Är de medicinska kriterierna uppfyllda?

Uppge diagnos, sjukdom, funktionshinder, kognitiv förmåga eller annan hälsorelaterad problematik som är relevant (fysiska åkommor som inte har med behovet av hjälp av en ställföreträdare att göra behöver inte anges, kan vara integritetskränkande).

Överförmyndaren/tingsrätten behöver ett läkarintyg som förklarar eventuell sjukdomsbild och att man kan se en koppling mellan hälsotillstånd/diagnos och hjälpbehovet men framför allt tydliggör läkarintyget också om personen förstår vad saken gäller eller inte. Om personen enligt läkaren inte förstår vad saken gäller på grund av till exempel demens, intellektuell funktionsnedsättning eller liknande behöver inte samtycke lämnas och detta är en uppgift som är viktig även under uppdragets gång, om huvudmannen inte förstår vad saken gäller saknar denne rättshandlingsförmåga och ställföreträdaren kommer ensam företräda personen i kommande rättsliga sammanhang, underteckna avtal och liknande. Om ett läkarintyg inte kunnat bifogas tillsammans med ansökan/anmälan kan överförmyndaren begära utfärdande av detta hos berörd vårdenhet. Det är därför viktigt att det framkommer vilken vårdenhet personen tillhör så att vi kan komma i kontakt med rätt person inom vården så vi kan få svar på våra frågor och utreda ärendet mer skyndsamt. Läkaren skickar då en kallelse till huvudmannen och huvudmannen måste medverka till en läkarundersökning för att ett intyg ska kunna utfärdas. Därför är det viktigt att informera huvudmannen om att ett läkarbesök kommer att behövas. I vissa fall kan en läkare utfärda intyg utifrån tidigare kännedom och journaler men då krävs samtycke från huvudmannen till att få en god man alternativt att samtycke saknas men att det finns grunder för förvaltarskap.

☒ Vilka konkreta åtgärder förväntas en god man utföra för den enskilde?

Viktigt att beskriva konkret, noggrant och realistiskt och för samtliga delar (bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person). Endast sådana uppgifter som kan ingå inom ramen för godmanskap. Eftersom vi inte träffar personen själva så är överförmyndaren mycket hjälpta av din uppfattning av hjälpbehovet och att detta beskrivs tydligt i anmälan. Det gör också att en blivande ställföreträdare kan få information om vad som förväntas innan han/hon tackar ja till uppdraget och risken för framtida byten av ställföreträdare minskar. Det är såklart också viktigt att personen som det berör får information om vad en ställföreträdare kan hjälpa till med så att denne vet vad hen samtycker till.

☒ Vet personen om att det kostar?

Huvudregeln är att personen med hjälpbehov själv betalar arvodet till god man eller förvaltare. Det är viktigt att personen det berör vet om detta. Ett heltäckande godmanskap – det vill säga att man förvaltar egendom, bevakar rätt och sörjer för person – kostar normalt cirka 13 000 kronor per år (inklusive sociala avgifter). Arvodessumman beror alltså på uppdragets omfattning. Kommunen betalar arvodet om personens årsinkomst är under 2,65 prisbasbelopp och om värdet av personens samlade tillgångar samtidigt understiger 2 gånger prisbasbeloppet. Beloppet räknas ut på inkomst före skatt.

☒ Uppgifter om den enskildes ekonomiska förhållanden (inkomster/utgifter/tillgångar/skulder)

Behövs för att kunna bedöma hur omfattande ekonomiska kunskaper en blivande god man behöver, samt hur omfattande ett uppdrag bedöms vara i tidsåtgång. Finns skulder, bifoga eventuellt information från Kronofogden, dels uppgifter från den enskilde om det är möjligt. Om skulder finns, beskriv hur och när de har uppkommit.

☒ Finns det ett omedelbart behov av god man eller förvaltare?

Det är viktigt att du förklarar varför det är brådskande eftersom tingsrätten är restriktiv med att fatta tillfälliga beslut. Exempel på brådskande ärenden är om personen behöver omedelbar vård, det finns risk för vräkning eller om ett dröjsmål skulle innebära fara för den personens liv eller egendom.

- Godmanskap är frivilligt och bygger på samförstånd/samarbete mellan huvudman och god man.
- Godmanskapet är generellt en långsiktig lösning.
- En god man har en samordnande/administrativ roll, hen ska inte själv sköta om och vårda huvudmannen.
- En god man ska inte utses då huvudmannens behov kan lösas på ett mindre ingripande sätt, till exempel hjälp av anhöriga eller socialtjänsten.
- Huvudmannen, eller personal som anmäler om behov av god man, får gärna ge önskemål om att en specifik person ska utses som god man.
- Överförmyndaren gör alltid en lämplighetsprövning den ställföreträdare som vill åta sig uppdraget. Föreslagna personer genomgår samma kontroller. Lämplighetsprövningen innebär att man kontrollerar att personen inte har förvaltare, inte har betalningsanmärkningar, inte förekommer i polisens belastningsregister och inte heller i socialtjänstens register.

Vad som händer efter du skickat in en anmälan om behov av god man eller förvaltare:

Ärendet tas emot av överförmyndaren. Överförmyndaren hanterar anmälningarna i turordning baserat på vilket datum som anmälan kom in om det inte tydligt framkommer att det krävs skyndsam handläggning. När överförmyndaren påbörjar handläggningen av ärendet så utreds vilka behov som den hjälpsökande personen har. Vi måste också säkerställa att det finns ett samtycke om godmanskap från personen som ärendet gäller och att de medicinska kriterierna för godmanskap eller förvalterskap är uppfyllda. I de fall överförmyndaren kommer fram till att det behöver ansökas hos tingsrätten om godmanskap eller förvalterskap ska också ställföreträdare hittas, tillfrågas, lämplighetprövas samt åtagandehandling inhämtas.

En komplett ansökan/anmälan med bilagor gör att vi genast kan börja tillfråga ställföreträdare. Huvudmannens problematik, sjukdomsbild och hjälpbehov samt antalet tillgängliga ställföreträdare styr ofta hur snabbt vi kan hitta någon som vill åta sig uppdraget. Det är förstås lättare att hitta ställföreträdare till en dement äldre person på ett boende än en kriminell eller missbrukande person med stora psykiska och ekonomiska besvär. När en ställföreträdare lämnat intresse för ett specifikt uppdrag skickas kontaktuppgifter ut så att de kan planera ett möte, ofta tillsammans med boendepersonal, biståndshandläggare eller liknande innan hen bestämmer sig för om hen vill åta sig uppdraget. Inför ett godmanskap där personen förstår vad saken gäller ska även huvudmannen skriva under att den godkänner den föreslagna gode mannen som ställföreträdare. Ibland om t.ex. inte personkemin stämmer kan vi behöva tillfråga fler ställföreträdare innan ett åtagande kan inhämtas. När vi fått tillbaks undertecknat åtagande, kontrollerat så allt underlag finns och att gode mannen är lämplighetsprövad skickar vi ansökan till tingsrätten tillsammans med åtagande. Både överförmyndarens och tingsrättens handläggningstid kan variera beroende på hur arbetsbelastningen ser ut.

Obs. Våra blanketter ska omarbetas, detta är dock något som vi inte kan göra själva utan måste ske via uppdrag till Göliska. Du som anmälare behöver inte uppge ditt personnummer i anmälan, du behöver endast uppge ditt namn, adress till arbete, kontaktuppgifter samt titel/befattning. Du behöver inte heller skicka med något personbevis för huvudmannen så som det i dagsläget står under punkt 13.